

Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru
Older People's Commissioner for Wales

Cyflwr y Genedl

Atodiad Data

Hydref 2019

Atodiad Data Cyflwr y Genedl 2019

Mae'r ddogfen hon yn rhoi dadansoddiad manwl o'r data primaidd a ddadansoddiwyd, a'r ffigurau a gynhyrchwyd, yn adroddiad Cyflwr y Genedl y Comisiynydd. Mae'r data'n cael eu cyflwyno mewn tablau syml, a disgwylir y byddant yn fwyaf defnyddiol i ddefnyddwyr data mwy profiadol.

Mae'r data'n dod o amrywiaeth o ffynonellau. Maent yn cynnwys data sydd wedi cael eu cynhyrchu drwy ddadansoddi data primaidd a ddarparwyd yn uniongyrchol i'r Comisiynydd gan adrannau Llywodraeth Cymru a Heddluoedd Lleol Cymru, data arolygon a gasglwyd ar ran y Comisiynydd gan ICM Unlimited, a data a gynhyrchwyd drwy ddadansoddi setiau data Arolwg Cenedlaethol Cymru a'r Arolwg o'r Llafurlu.

Ochr yn ochr â'r tablau data crai, drwy'r ddogfen hon i gyd a phan mae hynny'n briodol, mae nodiadau methodolegol esboniadol wedi cael eu darparu er mwyn egluro sut cafodd y ffigurau a ddyfynnir ym mhrif adroddiad Cyflwr y Genedl eu cynhyrchu, a pham eu bod wedi cael eu defnyddio. Rydym wedi gwneud ein gorau i fod yn glir ac yn dryloyw wrth gyflwyno'r rhagdybiaethau sy'n sail i'r ffigurau a gynhyrchwyd drwy ein dadansoddiadau.

Mae data eraill a welir yn y prif adroddiad wedi dod o ffynonellau eilaidd, gan gynnwys ystadegau swyddogol y llywodraeth a gyhoeddwyd ac a ddarparwyd gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol (ar eu gwefan) a Llywodraeth Cymru (ar y Porth Ystadegau ac Ymchwil a StatsCymru). Mae data o adroddiadau a gyhoeddwyd gan amrywiaeth o gyrff preifat, cyhoeddus, trydydd sector ac academaidd yn cael eu defnyddio hefyd. Mae dolenni gwe at y ffynonellau data hyn i'w gweld ym mhrif adroddiad Cyflwr y Genedl 2019, ac maent ar gael yn Nhabl 1 yn y ddogfen hon hefyd. Gan mai dim ond hyn a hyn o le sydd ar gael, nid ydym wedi manylu i'r un graddau ar ddata o ffynonellau eilaidd. Yn aml iawn, mae modd gweld y manylder hwn mewn adroddiadau ansawdd ac adroddiadau technegol, sydd ar gael ochr yn ochr â'r ffynonellau eilaidd y cyfeirir atynt.

Mae'r ddogfen hon yn dilyn strwythur y prif adroddiad, ac yn rhoi tablau o ddata crai ar gyfer ffigurau a gynhyrchwyd drwy ddadansoddi data primaidd a gasglwyd ar ran y Comisiynydd neu a ddarparwyd yn uniongyrchol iddo, neu ddadansoddiadau o setiau data eilaidd a dolenni gwe at ddata eilaidd a gyhoeddwyd ar wefannau swyddogol neu mewn adroddiadau.

ÖL-NODYN	FFYNHONNELL DDATA EILAIDD A DOLENNI GWE AT Y DATA
	Y Swyddfa Ystadegau Gwladol
5	Y Swyddfa Ystadegau Gwladol, (2019), <i>Population projections for local authorities: Table 2</i> , 9 Ebrill 2019. Ar gael yn: https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/populationandmigration/populationprojections/datasets/localauthoritiesinenglandtable2
11	Y Swyddfa Ystadegau Gwladol, (2015), <i>Sexual Identity by Gender by Country</i> , 1 Hydref 2015. Ar gael yn: https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/culturalidentity/sexuality/datasets/sexualidentitybygenderbycountry
12	Y Swyddfa Ystadegau Gwladol, (2019), <i>Sexual orientation, UK</i> , 21 Ionawr 2019. Ar gael yn: https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/culturalidentity/sexuality/datasets/sexualidentityuk
15,18, 20	Y Swyddfa Ystadegau Gwladol, (2018), <i>Health state life expectancies, UK: 2015 to 2017</i> , 12 Rhagfyr 2018. Ar gael yn: https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/healthandsocialcare/healthandlifeexpectancies/bulletins/healthstatelifeexpectanciesuk/2015to2017
16,17, 21, 22	Y Swyddfa Ystadegau Gwladol, (2019), <i>Health state life expectancies by national deprivation deciles, England and Wales: 2015 to 2017</i> , 27 Mawrth 2019. Ar gael yn: https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/healthandsocialcare/healthinequalities/bulletins/healthstatelifeexpectanciesbyindexofmultipledeprivationimd/2015to2017
	Llywodraeth Cymru
4, 6, 26	Llywodraeth Cymru, (2019), <i>Amcangyfrifon poblogaeth lefel cenedlaethol fesul blwyddyn, oed a gwlad y DU</i> , Mehefin 2019. Ar gael yn: https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Population-and-Migration/Population/Estimates/nationallevelpopulationestimates-by-year-age-ukcountry
9	Llywodraeth Cymru, (2015), <i>Y defnydd o'r Gymraeg yng Nghymru, 2013-15</i> , 26 Tachwedd 2015. Ar gael yn: http://www.comisiynyddygyymraeg.cymru/Cymraeg/Rhestr%20Cyhoeddiadau/Adroddiad%20-%20Y%20defnydd%20o'r%20Gymraeg%20yng%20Nghymru,%202013-15%20-%20Cymraeg.pdf
23	Llywodraeth Cymru, (2018), <i>Cymru iachach: cynllun hirdymor ar gyfer iechyd a gofal cymdeithasol</i> . Ar gael yn: https://llyw.cymru/cymru-iachach-cynllun-hirdymor-ar-gyfer-iechyd-gofal-cymdeithasol?_ga=2.186230703.720852439.1568894299-1399405925.1551128102
28	Llywodraeth Cymru, (2019), <i>Pensiynwyr mewn tiodi incwm cymharol, yn ôl math o ddeiliadaeth</i> , Mawrth 2019. Ar gael yn: https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Community-Safety-and-Social-Inclusion/Poverty/pensionersinrelativeincomepoverty-by-tenuretype
31, 126	Llywodraeth Cymru, (2018), <i>Arolwg Cyflwr Tai Cymru 2017-18: Adroddiad Penawdau Ystadegau</i> , 6 Rhagfyr 2018. Ar gael yn: https://gweddiill.gov.wales/docs/statistics/2018/181206-welsh-housing-conditions-survey-headline-report-2017-18-cy.pdf
33, 70, 73, 75	Llywodraeth Cymru, (2018), <i>Oedolion sy'n derbyn gwasanaethau yn ôl awdurdod lleol ac oedran</i> , 30 Hydref 2018. Ar gael yn: https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Health-and-Social-Care/Social-Services/Adult-Services/Service-Provision/adultsreceivingservices-by-localauthority-agegroup
34	Llywodraeth Cymru, (2018), <i>Mesurau perfformiad gwasanaethau cymdeithasol meintiol – Oedolion</i> , 29 Tachwedd 2019. Ar gael yn: https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Health-and-Social-Care/Social-Services/Performance-Measures/quantitativesocialservicesperformanceadults-by-measures
37	Llywodraeth Cymru (2017) <i>Tai i'r Dyfodol: diwallu dyheadau pobl hŷn Cymru, Adroddiad gan y Grŵp Arbenigol ar Ddarparu Tai ar gyfer Poblogaeth sy'n Heneiddio yng Nghymru</i> , Ionawr 2017. Ar gael yn: https://www.housinglin.org.uk/assets/Resources/Housing/OtherOrganisation/EXPERT_GROUP_FINAL_REPORT- WELSH - STANDARD VERSION.pdf
40, 41, 42	Llywodraeth Cymru, (2018), <i>Ystadegau tiodi</i> , 26 Mehefin 2018. Ar gael yn: https://gweddiill.gov.wales/statistics-and-research/households-below-average-income/?skip=1&lang=cy
52	Llywodraeth Cymru, (2018), <i>Cynllun Gweithredu Cymru ar gyfer Dementia: 2018-2022</i> . Ar gael yn: https://gweddiill.gov.wales/docs/dhss/publications/180214dementiacy.pdf
59	Llywodraeth Cymru, (2018), <i>Oedolion a aseswyd yn ôl awdurdod lleol a mesur</i> , 30 Hydref 2018. Ar gael yn: https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Health-and-Social-Care/Social-Services/Adult-Services/Service-Provision/adultsassessed-by-localauthority-measure
72	Llywodraeth Cymru, (2019), <i>Rheswm dros yr oedi yn ôl awdurdod lleol y preswlydd</i> , 18 Gorffennaf 2019. Ar gael yn: https://statswales.gov.wales/Catalogue/Health-and-Social-Care/NHS-Performance/Delayed-Transfers-of-Care/delayreason-by-localauthority
82	Llywodraeth Cymru, (2019), <i>Dysgwyr unigryw mewn darpariaeth dysgu seiliedig ar waith yn ôl grŵp oedran, rhyw a'r math o raglen</i> , 21 Chwefror 2019. Ar gael yn:

	https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Education-and-Skills/Post-16-Education-and-Training/Further-Education-and-Work-Based-Learning/Learners/Work-Based-Learning/uniquelearnersworkbasedlearning-by-age-gender-programmetype
87, 88	Llywodraeth Cymru, (2018), <i>Mathau o gam-drin honedig yn ôl awdurdod lleol, mesur ac oedran y dioddefwyr honedig</i> , 25 Hydref 2018. Ar gael yn: https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Health-and-Social-Care/Social-Services/Adult-Services/Adult-Safeguarding/typesofabuse-by-localauthority-measure-age
105	Llywodraeth Cymru, (2017), <i>Cynllun Teithio Rhatach Gorfodol yng Nghymru: Parhau i ddarparu teithiau ar fws am ddim i bobl hŷn, pobl anabl a rhai cynfilwyr anafedig</i> [Dogfen Ymgynghori], 10 Hydref 2017. Ar gael yn: https://llyw.cymru/sites/default/files/consultations/2018-05/adroddiad-canlyniad-crynodeb-or-ymgynghoriad-cyhoeddus-ar-docynnau-consesiynol-gorfodol.pdf
119	Llywodraeth Cymru, (2016), <i>Sicrhau Cynhwysiant Digidol: Framwaith Strategol ar gyfer Cymru</i> , Mawrth 2016 Ar gael yn: https://gweddiill.gov.wales/docs/dsijlg/publications/comm/160316-digital-inclusion-strategic-framework-cy.pdf
125	Llywodraeth Cymru, (2016), <i>The Production of Estimated Levels of Fuel Poverty in Wales: 2012-2016</i> , 11 Gorffennaf 2016. Ar gael yn: https://gov.wales/sites/default/files/statistics-and-research/2018-12/160711-production-estimated-levels-fuel-poverty-wales-2012-2016-en.pdf
Llywodraeth y DU	
3	Y Swyddfa Gartref, (2018), <i>Hate Crime, England and Wales, 2017/18</i> [statistical bulletin], 16 Hydref 2018. Ar gael yn: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/748598/hate-crime-1718-hosb2018.pdf?_ga=2.167968104.835725352.1566556148-615853947.1557497819
25	Bibby, P. a Brindley, P. (2013), <i>Urban and Rural Area Definitions for Policy Purposes in England and Wales: Methodology (v1.0)</i> , Gwasanaeth Ystadegol y Llywodraeth. Ar gael yn: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/239477/RUC11methodologypaperaug_28_Aug.pdf
95	Gwasanaeth Erllyn y Goron, (2018), <i>Hate Crime Annual Report 2017–18</i> . Ar gael yn: https://www.cps.gov.uk/sites/default/files/documents/publications/cps-hate-crime-report-2018.pdf
97	Y Weinyddiaeth Gyfiawnder, (2014), <i>Criminal Justice Statistics Quarterly Update to March 2014</i> , 14 Awst 2014. Ar gael yn: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/346639/criminal-justice-statistics-april-2013-to-march-2014.pdf
98	Arolygiaeth Cwnstablfaeth a Gwasanaethau Tân ac Achub Ei Mawrhydi ac Arolygiaeth Gwasanaeth Erllyn y Goron Ei Mawrhydi (2019) <i>The poor relation: The police and Crown Prosecution Service's response to crimes against older people</i> . Ar gael yn: https://www.justiceinspectors.gov.uk/hmicfrs/publications/crimes-against-older-people/
100	Gwasanaeth Erllyn y Goron, (2019), <i>Legal Guidance: Older People: Prosecuting Crimes against</i> . Ar gael yn: https://www.cps.gov.uk/legal-guidance/older-people-prosecuting-crimes-against
123	Yr Adran Gwaith a Phensiynau, (2018), <i>Income-Related Benefits: Estimates of Take-up – Data for financial year 2016/17</i> , 15 Tachwedd 2018. Ar gael yn: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/757268/income-related-benefits-estimates-of-take-up-2016-17.pdf
127	Yr Adran Busnes, Ynni a Strategaeth Ddiwydiannol (2018) <i>Official Statistics: Sub-national estimates of households not connected to the gas network 2016</i> . Ar gael yn: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/784244/sub-national-estimate-of-household-not-connected-to-the-gas-2016.csv/preview
Y Gwasanaeth Iechyd Gwladol	
50	GIG Cymru, <i>Iechyd yng Nghymru: Demensia</i> . Ar gael yn: http://www.wales.nhs.uk/pynciauiechyd/clefydau/demensia
115	Gwasanaeth Gwybodeg GIG Cymru. (2019). <i>Annual Patient Episode Database for Wales (PEDW) 2017-18</i> . [casglu data]. Ar gael yn: http://www.infoandstats.wales.nhs.uk/page.cfm?pid=41010&orqid=869
Rhwydwaith Iechyd Cyhoeddus	
116	Rhwydwaith Iechyd Cyhoeddus Cymru (2019), <i>Atal Cwmpadau</i> [gwefan]. Ar gael yn: https://www.publichealthnetwork.cymru/cy/pobl/cyfnodau-bywyd/pobl-hn/atal-cwmpadau/
Gofal Cymdeithasol Cymru	
60, 74, 76	Gofal Cymdeithasol Cymru, (2018), <i>Cyfanswm y gwariant</i> . Ar gael yn: http://www.socialcaredata.wales/IAS/themes/expenditureoncareandsupportservices/adults/olderepeopleaged65andover/tabular?viewId=2319&geold=1&subsetId=
Y Trydydd Sector/Cyrrff Annibynnol	

10	Alzheimer's Society Cymru a Comisiynydd y Gymraeg, (2018), <i>Gofal Dementia Siaradwyr Cymraeg</i> , 7 Tachwedd 2018. Ar gael yn: http://www.comisiynyddygyymraeg.cymru/English/Publications%20List/Adroddiad%20dementia%20a%27r%20Gymraeg.pdf
29	Wilcox, S., Perry, J. a Williams, P. (2015), <i>UK Housing Review</i> , Centre for Housing Policy: 2015 Briefing Paper. Ar gael yn: http://www.cih.org/resources/PDF/Policy%20free%20download%20pdfs/UKHR%20Briefing%202015.pdf
30	The Centre for Ageing Better, (2019), <i>The State of Ageing in 2019: Adding life to our years</i> . Ar gael yn: https://www.ageing-better.org.uk/sites/default/files/2019-04/The-State-of-Ageing-in-2019.pdf
35	Quince, C. (2013), <i>Low Expectations: Attitudes on choice, care and community for people with dementia in care homes</i> , Alzheimer's Society. Ar gael yn: https://www.alzheimers.org.uk/sites/default/files/migrate/downloads/alzheimers_society_low_expectations_report.pdf
36	Age UK, (2014), <i>Housing in later life</i> , Gorffennaf 2014. Ar gael yn: https://www.ageuk.org.uk/globalassets/age-uk/documents/reports-and-publications/reports-and-briefings/safe-at-home/rb_july14_housing_later_life_report.pdf
46	Coleg Brenhinol y Seiciatryddion, (2018), <i>Suffering in silence: age inequality in older people's mental health care</i> , t.2. Ar gael yn: https://www.rcpsych.ac.uk/docs/default-source/improving-care/better-mh-policy/college-reports/college-report-cr221.pdf?sfvrsn=bef8f65d_2 [Dyddiad Cyrchu: 03/09/2019]
51	Alzheimer's Research UK, (2018), <i>Diagnoses in the UK</i> , 17 Hydref 2018. Ar gael yn: https://www.dementiastatistics.org/statistics/diagnoses-in-the-uk/ [Dyddiad Cyrchu: 05/08/2019]
53, 56	Carers Wales, (2018), <i>State of Caring: 2018</i> . Ar gael yn: https://www.carersuk.org/files/section/6055/carers-wales-state-of-caring-2018-final-report.pdf
54, 55,	Carers UK, (2015), <i>Facts about Carers</i> [Gwybodaeth Polisi], Hydref 2015. Ar gael yn: https://www.carersuk.org/images/Facts_about_Carers_2015.pdf
57	Carers UK, (2019), <i>State of Caring: A snapshot of unpaid care in the UK</i> . Ar gael yn: http://www.carersuk.org/images/News_campaigns/CUK_State_of_Caring_2019_Report.pdf
58	Carers UK, (2016), <i>Missing out: The identification challenge</i> , Tachwedd 2016. Ar gael yn: https://www.carersuk.org/for-professionals/policy/policy-library?task=download&file=policy_file&id=5811
64	Royal Society for Public Health, (2018), <i>That Age Old Question</i> . Ar gael yn: https://www.rsph.org.uk/uploads/assets/uploaded/a01e3aa7-9356-40bc-99c81b14dd904a41.pdf
83	The Centre for Ageing Better, (2019), <i>Employment support for over 50s: Rapid evidence review</i> , Mehefin 2019. Ar gael yn: https://www.ageing-better.org.uk/sites/default/files/2019-06/Employment-support-over-50s.pdf
90	Age UK, (2015), <i>Only the tip of the iceberg: Fraud against older people</i> [Adolygiad o dystiolaeth], Ebrill 2015. Ar gael yn: https://www.ageuk.org.uk/globalassets/age-uk/documents/reports-and-publications/reports-and-briefings/safe-at-home/rb_april15_only_the_tip_of_the_iceberg.pdf
91	Downes, C., Fealy, G., Phelan, A., Donnelly, N. ac Lafferty, A. (2013), <i>Abuse of Older People with Dementia: A Review</i> , National Centre for the Protection of Older People. Ar gael yn: http://www.ncpop.ie/userfiles/file/ncpop%20reports/Abuse%20of%20Older%20People%20with%20Dementia%20A%20Review.pdf
101,102	Sefydliad Iechyd y Byd, (2018), <i>The Global Network for Age-friendly Cities and Communities: Looking back over the last decade, looking forward to the next</i> . Ar gael yn: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/278979/WHO-FWC-ALC-18.4-eng.pdf?sequence=1
108	Royal Society for Public Health, (2019), <i>Taking the P***: The Decline of the Great British Public Toilet</i> , Mai 2019. Ar gael yn: https://www.rsph.org.uk/uploads/assets/uploaded/459f4802-ae43-40b8-b5a006f6ead373e6.pdf
124	Independent Age, (2019), <i>Credit where it's due: ending the £3.5 billion Pension Credit scandal</i> , Mehefin 2019. Ar gael yn: https://independent-age-assets.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2019-06/IA-PI-043A_v1.0PensCredit_v16-web_0.pdf
Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru	
77	Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru (2019) <i>Adroddiad ar Ymgynghoriad y Comisiynydd i Dair Prif Flaenoriaeth Tymor Hir</i> . Ar gael yn: http://www.olderpeoplewales.com/en/publications/strategy/consultation.aspx
96	Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru, (2015), <i>Mae system gyfreithiol y DU yn gadael pobl hŷn i lawr, meddai'r Comisiynydd</i> [tudalen we], 15 Mehefin 2015. Ar gael yn:

	http://www.olderpeoplewales.com/wl/news/news/15-06-15/UK_legal_system_is_failing_older_people_says_Commissioner.aspx#.XYO1yhKhPZ
99	Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru, (2019), <i>Diwrnod Ymwybyddiaeth Fyd-eang o Gam-drin Pobl Hŷn 2019: Ymchwil newydd yn ceisio gwella mynediad pobl hŷn at gyfiawnder yng Nghymru</i> , 14 Mehefin 2019. Ar gael yn: http://www.olderpeoplewales.com/wl/news/news/19-06-14/World_Elder_Abuse_Awareness_Day_2019_New_research_aims_to_improve_access_to_justice_for_older_people_in_Wales.aspx#.XYOJDihKhPY
106	Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru, (2011), <i>Ymchwil i Docynnau Bws Rhatach</i> [tudalen we], 17 Chwefror 2011. Ar gael yn: http://www.olderpeoplewales.com/en/news/news/11-02-17/Concessionary_Bus_Pass_Research.aspx
111	Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru, (2017), <i>Gwasanaethau Meddygon Teulu yng Nghymru: Safbwynt Pobl Hŷn – Profiadau Pobl Hŷn o gael mynediad at Wasanaethau Meddygon Teulu yng Nghymru a'u defnyddio</i> . Ar gael yn: olderpeoplewales.com/Libraries/Uploads/Gwasanaethau_Meddygon_Teulu_yng_Nghymru_-_Safbwynt_Pobl_Hŷn.sflb.ashx
Cyrff Academaidd	
13	Willis, P., Raithby, M. ac Dobbs, C. (2019), <i>Ensuring trans people in Wales receive dignified and inclusive health and social care in later life: The Trans Ageing and Care (TrAC) project, 2016-18</i> , Adroddiad Polisi 48: Prifysgol Bryste. Ar gael yn: http://trans-ageing.swan.ac.uk/wp-content/uploads/2019/04/Trans-ageing-and-care-research-briefing.pdf
14	Beach, B. (2019), <i>Raising the equality flag: Health inequalities among older LGBT people in the UK</i> . Ar gael yn: https://ilcuk.org.uk/wp-content/uploads/2019/05/ILC-Raising-the-equality-flag.pdf
31	Warwick Law School a'r Building Research Establishment, (2010), <i>Linking Housing Conditions and Health: A Report of a Pilot Study into the Health Benefits of Housing Interventions</i> . Ar gael yn: https://warwick.ac.uk/fac/cross_fac/healthatwarwick/research/devgroups/healthyhousing/linking_housing_conditions_and_health_2010-02-24.pdf
61	Butler, R. N. (1969), 'Age-ism: Another Form of Bigotry', <i>The Gerontologist</i> , 9(4): 243-46. Ar gael yn: https://doi.org/10.1093/geront/9.4_Part_1.243
65	Jackson, S.E., Hackett, R.A. ac Steptoe, A. (2019), 'Associations between age discrimination and health and wellbeing: cross-sectional and prospective analysis of the English Longitudinal Study of Ageing', <i>The Lancet Public Health</i> , 4(4), pe200-08. Ar gael yn: https://www.thelancet.com/journals/lanpub/article/PIIS2468-2667(19)30035-0/fulltext
85	O'Keefe, M., Hills, A., Doyle, M., McCreddie, C., Scholes, S., Constantine, R., Tinker, A., Manthorpe, J., Biggs, S. a Erens, B. (2007), <i>UK Study of Abuse and Neglect of Older People: Prevalence Survey Report</i> . Ar gael yn: https://www.kcl.ac.uk/scwru/pubs/2007/okeefeetal2007ukstudyprevalence.pdf
86	Yon, Y. Mikton, C.R., Gassoumis, Z.D, Wilber, K.H., (2017), Elder abuse prevalence in community settings: a systematic review and meta-analysis, <i>The Lancet Global Health</i> , 5(2): ô147-ô156. Ar gael yn: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2214109X17300062
118	Hafford-Letchfield, T. (2016), <i>Learning in Later Life: Challenges for Social Work and Social Care</i> . Abingdon: Routledge
Arall	
19	Therrien, A., (2018), <i>Life expectancy progress in UK 'stops for first time'</i> , 25 Medi 2018. Ar gael yn: https://www.bbc.co.uk/news/health-45638646
49	Morgan, D. (2019), <i>Ymchwil ar unigrwydd</i> [tudalen we]. Gofal Cymdeithasol Cymru. Ar gael yn: https://gofalcymdeithasol.cymru/curadur-yr-ymchwil/ymchwil-ar-unigrwydd
107	Flint, R. (2017), <i>Call for more councils to charge for toilets after 113 shut</i> . 9 Chwefror 2017. Ar gael yn: https://www.bbc.co.uk/news/uk-wales-38743907

Tabl 1: Ffynonellau Data Eilaidd

ÔL-NODYN/TROEDNODYN	FFYNONELLAU DATA PRIMAIDD
	Arolygon Uniongyrchol ICM
62, 63, 66, 67, 68, 69, 71, 89, 92, 93, 94	ICM Unlimited, (2019), <i>Arolwg Pobl Hŷn yng Nghymru</i> , data a gasglwyd ar ran Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru, 14-19 Mawrth 2019, 500 o ymatebwyr 60 oed a hŷn sy'n byw yng Nghymru
	Yr Arolwg o'r Llafurlu 17-18
79, 80, 81, 84	Asiantaeth Ystadegau ac Ymchwil Gogledd Iwerddon, Y Swyddfa Ystadegau Gwladol, Yr Adran Arolygon Cymdeithasol. (2019). <i>Arolwg Chwarterol o'r L, Gorffennaf - Medi, 2018</i> . [casglu data]. 4ydd Argraffiad. UK Data Service. SN: 8407, http://doi.org/10.5255/UKDA-SN-8407-5
	Arolwg Cenedlaethol Cymru 16-17

43, 44, 45, 47, 104	Y Swyddfa Ystadegau Gwladol, Llywodraeth Cymru. (2018). <i>Arolwg Cenedlaethol Cymru, 2016-2017</i> [casglu data]. UK Data Service. SN: 8301, http://doi.org/10.5255/UKDA-SN-8301-1
	Arolwg Cenedlaethol Cymru 17-18
1, 2, 7, 8, 24, 27, 32, 37,38, 39, 48, 78, 103, 109, 110, 112, 113, 114, 117, 120, 121, 122	Llywodraeth Cymru, Y Swyddfa Ystadegau Gwladol. (2019). <i>Arolwg Cenedlaethol Cymru, 2017-2018</i> [casglu data]. UK Data Service. SN: 8390, http://doi.org/10.5255/UKDA-SN-8390-1
	Data Heddlu Lleol
ii	
	Data Llywodraeth Cymru
vii	

Tabl 2: Ffynonellau Data Primaidd

Tablau Data – Arolwg Cenedlaethol Cymru 16-17

Ôl-nodiadau 43, 44, 45 a 104

			Gyda salwch, cyflwr neu anabledd hirdymor cyfyngus sy'n cyfyngu llawer iawn	Gyda salwch, cyflwr neu anabledd hirdymor cyfyngus sy'n cyfyngu ychydig	Gyda salwch, cyflwr neu anabledd hirdymor cyfyngus sydd <u>ddim</u> yn cyfyngu o gwbl	Dim salwch, cyflwr nac anabledd hirdymor	Cyfanswm
Oedran	16-24	Nifer	81	134	124	1109	1448
		% o fewn y Grŵp Oedran	5.6%	9.3%	8.6%	76.6%	100%
	25-39	Nifer	199	295	193	1594	2281
		% o fewn y Grŵp Oedran	8.7%	12.9%	8.5%	69.9%	100%
	40-59	Nifer	519	517	514	1881	3431
	% o fewn y Grŵp Oedran	15.1%	15.1%	15.0%	54.8%	100%	
	60-74	Nifer	528	476	465	746	2215
	% o fewn y Grŵp Oedran	23.8%	21.5%	21.0%	33.7%	100%	
	75+	Nifer	377	266	200	250	1093
	% o fewn y Grŵp Oedran	34.5%	24.3%	18.3%	22.9%	100%	
Cyfanswm		Nifer	1704	1688	1496	5580	10468
		%	16.3%	16.1%	14.3%	53.3%	100%

Tabl 3: % yr oedolion (16+) yng Nghymru sydd â chyflwr, salwch neu anabledd hirdymor cyfyngus, ac i ba raddau maent wedi'u cyfyngu

Ôl-nodyn 47

			Cytuno'n gryf	Tueddu i gytuno	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	Tueddu i anghytuno	Anghytuno'n gryf	Cyfanswm
Oedran	16-24	Nifer	343	635	231	113	53	1375
		% o fewn y Grŵp Oedran	24.9%	46.2%	16.8%	8.2%	3.9%	100%
	25-39	Nifer	587	981	288	226	75	2157
	% o fewn y Grŵp Oedran	27.2%	45.5%	13.4%	10.5%	3.5%	100%	
	40-59	Nifer	871	1443	373	347	144	3178
	% o fewn y	27.4%	45.4%	11.7%	10.9%	4.5%	100%	

		<i>Grŵp Oedran</i>					
60-74	Nifer	751	823	161	171	77	1983
	% o fewn y Grŵp Oedran	37.9%	41.5%	8.1%	8.6%	3.9%	100%
75+	Nifer	344	346	62	80	40	872
	% o fewn y Grŵp Oedran	39.4%	39.7%	7.1%	9.2%	4.6%	100%
Cyfanswm	Nifer	2896	4228	1115	937	389	9565
	%	30.3%	44.2%	11.7%	9.8%	4.1%	100%

Tabl 4: % yr oedolion (16+) yng Nghymru sy'n cytuno â'r datganiad "Rydw i'n gallu gwneud y pethau sy'n bwysig i mi"

			Cytuno'n gryf	Tueddu i gytuno	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	Tueddu i anghytuno	Anghytuno'n gryf	Cyfanswm
Oedran	16-24	Nifer	471	578	174	111	41	1375
		% o fewn y Grŵp Oedran	34.3%	42.0%	12.7%	8.1%	3.0%	100%
	25-39	Nifer	722	982	217	169	78	2168
		% o fewn y Grŵp Oedran	33.3%	45.3%	10.0%	7.8%	3.6%	100%
	40-59	Nifer	1074	1466	285	254	103	3182
		% o fewn y Grŵp Oedran	33.8%	46.1%	9.0%	8.0%	3.2%	100%
	60-74	Nifer	939	782	103	100	70	1994
		% o fewn y Grŵp Oedran	47.1%	39.2%	5.2%	5.0%	3.5%	100%
	75+	Nifer	449	333	32	36	27	877
		% o fewn y Grŵp Oedran	51.2%	38.0%	3.6%	4.1%	3.1%	100%
Cyfanswm		Nifer	3655	4141	811	670	319	9596

%	38.1%	43.2%	8.5%	7.0%	3.3%	100%
----------	--------------	--------------	-------------	-------------	-------------	-------------

Tabl 5: % yr oedolion (16+) yng Nghymru sy'n cytuno â'r datganiad "Rydw i'n rheoli fy mywyd bob dydd gymaint ag sy'n bosibl"

Tablau Data o'r Arolwg o'r Llafurlu 2017-18

Ôl-nodyn 79

			Cyflogedig	Di-waith a ddim yn chwilio am waith	Di-waith ac yn chwilio am waith	Cyfanswm
Oedran	16-59	Nifer	1853	382	127	2362
		% o fewn y Grŵp Oedran	78.5%	16.2%	5.4%	100%
	60+	Nifer	233	820	20	1073
		% o fewn y Grŵp Oedran	21.7%	76.4%	1.9%	100%
Cyfanswm		Nifer	2086	1202	147	3435
		%	60.7%	35.0%	4.3%	100%

Tabl 6: % yr oedolion (16+) yng Nghymru sy'n Gyflogedig, yn Ddi-waith a Ddim yn Chwilio am Waith ac yn Ddi-waith ac yn Chwilio am Waith

Gan ystyried mai bach oedd maint sampl yr oedolion 60+, ystyrir y ffigurau hyn fel rhai dangosol yn hytrach na rhai sy'n gwbl gynrychioladol o'r boblogaeth. Am y rheswm hwn, nid yw'r ffigur ar gyfer % y bobl 60+ sy'n gyflogedig a gyflwynir yn y tabl uchod wedi'i gynnwys yn y prif adroddiad. Yn hytrach na hynny, defnyddir ffigur gwell, sef 16%, a gafwyd ar ôl dadansoddi'r data a gasglwyd fel rhan o Arolwg Cenedlaethol Cymru 17-18, lle'r oedd maint y sampl yn fwy.

Ôl-nodyn 80

			Byddai'n well gen i lai o oriau yn fy swydd bresennol	Ni fyddai'n well gen i lai o oriau yn fy swydd bresennol	Cyfanswm
Oedran	16-59	Nifer	582	979	1561
		% o fewn y Grŵp Oedran	37.3%	62.7%	100%
	60+	Nifer	68	147	215
		% o fewn y Grŵp Oedran	31.6%	68.4%	100%
Cyfanswm		Nifer	650	1126	1776
		%	36.6%	63.4%	100%

Tabl 7: % yr oedolion (16+) yng Nghymru y byddai'n well ganddynt dreulio llai o oriau yn eu swydd bresennol

Gan ystyried mai bach oedd maint sampl yr oedolion 60+, ystyrir y ffigurau hyn fel rhai dangosol yn hytrach na rhai sy'n gwbl gynrychioladol o'r boblogaeth.

Nid yw'r gwahaniaethau rhwng grwpiau oedran yn arwyddocaol o safbwynt ystadegol.

Ôl-nodyn 81

		Anweithgar, chwilio, ddim ar gael, myfyriwr	Anweithgar, chwilio, ddim ar gael, gofalu am y teulu/cartr ef	Anweithgar, chwilio, ddim ar gael, sâl neu wedi cael anaf ar hyn o bryd	Anweithgar, chwilio, ddim ar gael, salwch neu anabledd hirdymor	Anweithgar, chwilio, ddim ar gael, rheswm arall	Anweithgar, chwilio, ddim ar gael, heb roi rheswm	Anweithgar, ddim yn chwilio, hoffi cael gwaith, aros ar ôl gwneud cais am swydd	Anweithgar, ddim yn chwilio, hoffi cael gwaith, myfyriwr	Anweithgar, ddim yn chwilio, hoffi cael gwaith, gofalu am y teulu/cartr ef	Anweithgar, ddim yn chwilio, hoffi cael gwaith, sâl neu wedi cael anaf ar hyn o bryd	Anweithgar, ddim yn chwilio, hoffi cael gwaith, neu anabled hirdymor	Anweithgar, ddim yn chwilio, hoffi cael gwaith, ddim yn credu bod swyddi ar gael	Anweithgar, ddim yn chwilio, hoffi cael gwaith, ddim wedi dechrau chwilio eto	Anweithgar, ddim yn chwilio, hoffi cael gwaith, dim angen swydd	Anweithgar, ddim yn chwilio, hoffi cael gwaith, wedi ymddeol	Anweithgar, ddim yn chwilio, hoffi cael gwaith, rheswm arall	Anweithgar, ddim yn chwilio, hoffi cael gwaith, heb roi rheswm	Cyf.	
Oedran	16-59	Nifer	106	94	13	15	94	19	15	366	558	82	586	17	70	23	11	147	3	2219
		%	4.8%	4.2%	0.6%	0.7%	4.2%	0.9%	0.7%	16.5%	25.1%	3.7%	26.4%	0.8%	3.2%	1.0%	0.5%	6.6%	0.1%	100%
Cyf.	60+	Nifer	1	1	6	3	13	2	3	0	49	13	161	20	19	23	76	35	0	425
		%	0.2%	0.2%	1.4%	0.7%	3.1%	0.5%	0.7%	0.0%	11.5%	3.1%	37.9%	4.7%	4.5%	5.4%	17.9%	8.2%	0.0%	100%
		Nifer	107	95	19	18	107	21	18	366	607	95	747	37	89	46	87	182	3	2644
		%	4.0%	3.6%	0.7%	0.7%	4.0%	0.8%	0.7%	13.8%	23.0%	3.6%	28.3%	1.4%	3.4%	1.7%	3.3%	6.9%	0.1%	100%

Tabl 8: Y rhesymau a roddwyd gan oedolion (16+) yng Nghymru dros fod yn ddi-waith

Mae'r tabl hwn yn dangos y rhesymau a roddodd oedolion di-waith yn y DU pan ofynnwyd iddynt pam eu bod yn ddi-waith. Gan mai bach oedd nifer yr oedolion di-waith a samplwyd yng Nghymru, defnyddiwyd ffigurau ar lefel y DU gyfan. Fodd bynnag, gellir gweld patrymau tebyg yn nata Cymru: yn y ddau achos, nodir salwch neu anabledd hirdymor fel y rheswm mwyaf cyffredin dros fod yn ddi-waith. Mae'r tabl hwn yn berthnasol i Ôl-nodyn 86 hefyd, gan ei fod yn dangos – wrth ystyried yr 11.5% (wedi'i dalgrynnu i 12% yn y prif adroddiad) o bobl hŷn a fyddai'n hoffi cael gwaith ond nad ydynt yn chwilio am waith – mai'r rheswm am hynny yw eu bod yn gofalu am aelod o'r teulu neu am y cartref. Yn y prif adroddiad, rydym wedi cymryd bod hyn yn golygu eu bod yn gofalu am rywun.

Mae'r arolwg o'r llafurlu yn defnyddio sampl o 87,633 o bobl o bob cwr o'r DU. O'r sampl hwn, daw 5% (n=4312) o'r ymatebwyr o Gymru. Mae 3435 (80%) o'r oedolion hyn yn 16+. Mae 1073 o'r ymatebwyr hyn yn 60+, sy'n golygu bod 31% o'r boblogaeth sy'n oedolion yn is-sampl Cymru yn 60+. Mae cyfran fawr o 76% o'r ymatebwyr 60+ hyn (n=820) yn ddi-waith ac nid ydynt yn chwilio am waith. Mae 22% arall (n=233) o'r rheini sy'n 60+ ar hyn o bryd yn gyflogedig, yn

hunangyflogedig, yn gweithio i'r llywodraeth, yn hyfforddi neu'n gwneud gwaith di-dâl llawn amser yn y cartref. Dim ond 2% (n=20) o ymatebwyr hŷn o Gymru oedd yn dweud eu bod yn ddi-waith ond yn chwilio am waith. Mae'r ffigurau hyn yn rhy isel i ddod i unrhyw gasgliadau o bwys am y rhesymau penodol sy'n cadw ymatebwyr o Gymru o fyd gwaith. Oherwydd hyn, cynhaliwyd y dadansoddiad mwy gronynnog hwn ar sampl y DU gyfan. Er nad yw'n arwyddocaol o safbwynt ystadegol, mae data Cymru yn dangos patrymau eithaf tebyg i'r rheini a welir yn sampl y DU gyfan.

Yn sampl y DU gyfan, roedd 20,658 o ymatebwyr yn 60+. Roedd 25% (n=5143) o bobl 60+ yn y sampl mewn gwaith, yn hunangyflogedig, yn gweithio i'r llywodraeth neu'n hyfforddi neu'n gwneud gwaith di-dâl yn y cartref. Roedd 73% arall (n=15,090) yn ddi-waith a ddim yn chwilio am waith am amrywiol resymau. Roedd hyn yn gadael 425 o bobl hŷn yn y sampl a oedd yn chwilio am waith ond ddim mewn gwaith ar hyn o bryd.¹ Mae hyn yn fras yn 2% o'r bobl hŷn a samplwyd yn y DU.

Mae Tabl 8 yn dangos y prif resymau a roddodd yr is-sampl hwn o 425 o bobl hŷn (60+) dros beidio â bod mewn gwaith, ac yn cymharu hyn â'r prif resymau pam nad oedd yr is-sampl o'r rheini rhwng 16 a 59 oed nad oedd mewn gwaith ond yn dweud eu bod yn dymuno cael gwaith (n=2219) yn ddi-waith mewn gwirionedd.

Mae'r ffigurau hyn yn dangos mai'r prif reswm oedd yn atal y rheini oedd yn dymuno gweithio oedd salwch neu anabledd hirdymor, ac mae hynny'n wir ar gyfer pob grŵp oedran. Roedd 37% o Bobl Hŷn yn y DU a oedd yn dymuno gweithio ond ddim yn gweithio yn awgrymu mai salwch neu anabledd hirdymor oedd yn eu hatal rhag gweithio, ac roedd hyn yn wir am 26% o'r rheini rhwng 16 a 59 oed.

Roedd 18% o bobl hŷn a oedd yn dymuno gweithio ond ddim yn gwneud hynny yn awgrymu mai ymddeoliad oedd y rheswm. Er bod hyn yn wahanol i'r hyn y byddech yn ei ddisgwyl o bosibl, gydag ymddeoliad yn aml yn cael ei weld fel rhywbeth dewisol a chadarnhaol, i rai pobl hŷn yn y DU, ymddengys fod ymddeoliad yn rhwystr rhag gweithio, yn hytrach nag yn rhyddhad.

Dywedodd 12% o Bobl Hŷn, a 25% o'r rheini o dan 60 oed, fod gofalu am y teulu neu am y cartref yn eu hatal rhag gweithio pan oeddent yn dymuno gwneud hynny. Mae hyn yn awgrymu bod cyfrifoldebau gofalu yn gallu bod yn rhwystr gwirioneddol rhag gweithio i bobl o bob oed.

---

¹ Mae maint sampl y data hyn hefyd yn eithaf bach, a dylid ei ystyried yn ddangosol yn hytrach nag yn gwbl gynrychioladol o Boblogaeth y DU.

Ôl-nodyn 84

	Amllder	%
Gweithiwr cyflogedig	165	15.4%
Gweithiwr hunangyflogedig	60	5.6%
Aelod o'r teulu sy'n gweithio'n ddi-dâl	8	0.7%
Di-waith – ILO	8	0.7%
Anweithgar, chwilio, ddim ar gael, rheswm arall	2	0.2%
Anweithgar, ddim yn chwilio, hoffi cael gwaith, gofalu am y teulu/cartref	2	0.2%
Anweithgar, ddim yn chwilio, hoffi cael gwaith, salwch neu anabledd hirdymor	10	0.9%
Anweithgar, ddim yn chwilio, hoffi cael gwaith, ddim wedi dechrau chwilio eto	2	0.2%
Anweithgar, ddim yn chwilio, hoffi cael gwaith, dim angen/eisiau gweithio	1	0.1%
Anweithgar, ddim yn chwilio, hoffi cael gwaith, wedi ymddeol o waith â thâl	3	0.3%
Anweithgar, ddim yn chwilio, ddim yn hoffi cael gwaith, gofalu am y teulu/cartref	23	2.1%
Anweithgar, ddim yn chwilio, ddim yn hoffi cael gwaith, sâl neu wedi cael anaf ar hyn o bryd	1	0.1%
Anweithgar, ddim yn chwilio, ddim yn hoffi cael gwaith, salwch neu anabledd hirdymor	50	4.7%
Anweithgar, ddim yn chwilio, ddim yn hoffi cael gwaith, dim angen/eisiau gweithio	9	0.8%
Anweithgar, ddim yn chwilio, ddim yn hoffi cael gwaith, wedi ymddeol o waith â thâl	727	67.8%
Anweithgar, ddim un chwilio, ddim yn hoffi cael gwaith, rheswm arall	1	0.1%
Anweithgar, ddim yn chwilio, ddim yn hoffi cael gwaith, heb roi rheswm	1	0.1%
Cyfanswm	1073	100.0%

Tabl 9: Dosbarthiad y Sefydliad Llafur Rhyngwladol (ILO) o bobl hŷn (60+) yng Nghymru

Mae'r rhesi sydd wedi'u hamlygu yn y Tabl uchod yn dangos bod cyfanswm o 3% o bobl 60+ yng Nghymru yn dweud nad ydynt mewn gwaith â thâl nac yn chwilio am waith oherwydd eu bod yn gofalu mewn rhyw ffordd yn y cartref.

Tablau Data – Arolwg Barn ICM Direct

Mae'n bosibl nad yw'r ffigurau yn y tablau yn yr adran hon yn adio i fyny oherwydd pwysoliad.

Ôl-nodiadau 62 a 71

	Rydw i'n cael cysylltiad cyson â rhywun sydd o leiaf 20 mlynedd yn iau na fi	Rydw i'n gwybod ble i gael gwybodaeth a chyingor am fy materion ariannol	Naill ai ar hyn o bryd neu yn y gorffennol rydw i wedi teimlo fy mod yn rhy hen i gael triniaethau neu wasanaethau iechyd	Rydw i wedi cael profiad o gamwahanïaethu a oedd, mewn rhyw ffordd, yn gysylltiedig â fy oedran
Sylfaen heb ei phwysoli	500	500	500	500
Sylfaen wedi'i phwysoli	500	500	500	500
Ydw	440	449	42	58
% Ydw	88.0%	90.0%	8.0%	12.0%
Na	60	48	457	438
% Na	12.0%	10.0%	91.0%	88.0%
Ddim yn gwybod / Ddim yn siŵr	-	4	1	4
% Ddim yn gwybod / Ddim yn siŵr	-	1.0%	-	1.0%

Tabl 10: % y bobl hŷn (60+) sy'n cytuno neu'n anghytuno â'r datganiadau am brofiad o ragfarn ar sail oedran

Ôl-nodiadau 63, 66, 67 a 69

	Mae rhagfarn ar sail oedran a gwahaniaethu ar sail oedran yn niweidiol i bobl hŷn	Mae rhagfarn ar sail oedran a gwahaniaethu ar sail oedran yn erbyn pobl hŷn yn niweidiol i'r gymdeithas	Mae rhagfarn ar sail oedran a gwahaniaethu ar sail oedran yn erbyn pobl hŷn yn gyffredin yng Nghymru	Rydych chi'n deall pa hawliau sydd gennych fel person hŷn
Sylfaen heb ei phwysoli	500	500	500	500
Sylfaen wedi'i phwysoli	500	500	500	500
Anghytuno'n gryf	36	46	104	17
% Anghytuno'n gryf	7.0%	9.0%	21.0%	3.0%
Tueddu i anghytuno	48	55	123	36
% Tueddu i anghytuno	10.0%	11.0%	25.0%	7.0%
Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	77	67	106	41
% Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	15.0%	13.0%	21.0%	8.0%
Tueddu i gytuno	137	131	73	152
% Tueddu i gytuno	27.0%	26.0%	15.0%	30.0%
Cytuno'n gryf	183	183	47	232
% Cytuno'n gryf	37.0%	37.0%	9.0%	46.0%
Ddim yn gwybod	18	17	47	22

% Ddim yn gwybod	4.0%	3.0%	9.0%	4.0%
NET: Cytuno	321	315	120	383
% NET: Cytuno	64.0%	63.0%	24.0%	77.0%
NET: Anghytuno	84	101	227	53
% NET: Anghytuno	17.0%	20.0%	45.0%	11.0%

Tabl 11: % y bobl hŷn (60+) sy'n cytuno ac yn anghytuno â'r datganiadau ar effaith a pha mor gyffredin yw rhagfarn ar sail oedran, ac sy'n deall eu hawliau

	Mae rhagfarn ar sail oedran a gwahaniaethu ar sail oedran yn niweidiol i bobl hŷn	Mae rhagfarn ar sail oedran a gwahaniaethu ar sail oedran yn erbyn pobl hŷn yn niweidiol i'r gymdeithas	Mae rhagfarn ar sail oedran a gwahaniaethu ar sail oedran yn erbyn pobl hŷn yn gyffredin yng Nghymru	Rydych chi'n deall pa hawliau sydd gennych o safbwynt eich oedran
Sylfaen heb ei phwysoli	664	664	664	664
Sylfaen wedi'i phwysoli	664	664	664	664
Anghytuno'n gryf	28	25	20	20
% Anghytuno'n gryf	4.0%	4.0%	3.0%	3.0%
Tueddu i anghytuno	32	36	73	96
% Tueddu i anghytuno	5.0%	5.0%	11.0%	14.0%
Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	81	81	245	138
% Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	12.0%	12.0%	37.0%	21.0%
Tueddu i gytuno	256	270	171	262
% Tueddu i gytuno	39.0%	41.0%	26.0%	39.0%
Cytuno'n gryf	250	237	62	113
% Cytuno'n gryf	38.0%	36.0%	9.0%	17.0%
Ddim yn gwybod	17	15	92	35
% Ddim yn gwybod	3.0%	2.0%	14.0%	5.0%
NET: Cytuno	507	506	234	375
% NET: Cytuno	76.0%	76.0%	35.0%	56.0%
NET: Anghytuno	60	61	93	115
% NET: Anghytuno	9.0%	9.0%	14.0%	17.0%

Tabl 12: % y bobl rhwng 16 a 59 oed sy'n cytuno ac yn anghytuno â'r datganiadau ar effaith a pha mor gyffredin yw rhagfarn ar sail oedran, ac sy'n deall eu hawliau

Ôl-nodyn 68

	Adnabod rhagfarn ar sail oedran a gwahaniaethu ar sail oedran yn erbyn pobl hŷn	Herio rhagfarn ar sail oedran a gwahaniaethu ar sail oedran yn erbyn pobl hŷn	Rhoi gwybod am ragfarn ar sail oedran a gwahaniaethu ar sail oedran yn erbyn pobl hŷn
Sylfaen heb ei phwysoli	500	500	500

Sylfaen wedi'i phwysoli	500	500	500
Ddim yn hyderus o gwbl	18	24	37
% Ddim yn hyderus o gwbl	4.0%	5.0%	7.0%
Ddim yn hyderus iawn	86	93	91
% Ddim yn hyderus iawn	17.0%	19.0%	18.0%
Eithaf hyderus	246	216	205
% Eithaf hyderus	49.0%	43.0%	41.0%
Hyderus iawn	126	143	147
% Hyderus iawn	25.0%	29.0%	29.0%
Ddim yn gwybod	24	25	21
% Ddim yn gwybod	5.0%	5.0%	4.0%
NET: Hyderus	372	358	351
% NET: Hyderus	74.0%	72.0%	70.0%
NET: Ddim yn hyderus	105	117	128
% NET: Ddim yn hyderus	21.0%	23.0%	26.0%

Tabl 13: % y bobl hŷn (60+) sy'n hyderus wrth adnabod, herio a rhoi gwybod am achosion o ragfarn ar sail oedran

Ôl-nodyn 89

	Ydych chi'n adnabod person hŷn sydd wedi cael ei gam-drin? Gall cam-drin gynnwys cam-drin ariannol, cam-drin corfforol, cam-drin emosiynol, cam-drin seicolegol, cam-drin rhywiol, cam-drin domestig neu reolaeth orfodol, esgeulustod neu drin yn wael.
Sylfaen heb ei phwysoli	500
Sylfaen wedi'i phwysoli	500
Ydw	105
% Ydw	21.0%
Na	392
% Na	78.0%
Ddim yn gwybod	3
% Ddim yn gwybod	1.0%

Tabl 14: % y bobl hŷn (60+) sy'n dweud eu bod yn adnabod person hŷn sydd wedi cael ei gam-drin

Ôl-nodyn 92

	Fyddech chi'n gwybod ble i gael cymorth pe baech chi'n cael eich cam-drin neu mewn perygl o hynny?		
	DYN	MENYW	CYFANSWM
Sylfaen heb ei phwysoli	198	301	500
Sylfaen wedi'i phwysoli	232	267	500
Byddwn	148	208	356
% Byddwn	64.0%	78.0%	71.0%
Na	82	55	138
% Na	35.0%	21.0%	28.0%
Ddim yn gwybod	2	3	5

**% Ddim yn
gwybod**

| 1.0%

1.0%

| 1.0%

Tabl 15: % y dynion a'r menywod hŷn (60+) fyddai'n gwybod ble i gael cymorth pe baent yn cael eu cam-drin neu mewn perygl o hynny

Ôl-nodiadau 93 a 94

	I ble neu at bwy fyddech chi'n mynd pe baech yn cael eich cam-drin neu mewn perygl o gael eich cam-drin?		
	Dyn	Menyw	CYFANSW M
Sylfaen heb ei phwysoli	125	236	361
Sylfaen wedi'i phwysoli	148	208	356
Yr Heddlu	92	124	217
<i>% Yr Heddlu</i>	62.0%	60.0%	61.0%
Aelod(au) o'r teulu (e.e. rhieni, brawd neu chwaer, plant ac ati)	52	81	133
<i>% Aelod(au) o'r teulu (e.e. rhieni, brawd neu chwaer, plant ac ati)</i>	35.0%	39.0%	37.0%
Gweithiwr iechyd proffesiynol (e.e. nyrs, meddyg ac ati)	19	71	90
<i>% Gweithiwr iechyd proffesiynol (e.e. nyrs, meddyg ac ati)</i>	13.0%	34.0%	25.0%
Cyngor Ar Bopeth	33	31	65
<i>% Cyngor Ar Bopeth</i>	22.0%	15.0%	18.0%
Awdurdod Lleol (e.e. cyngor lleol ac ati)	37	28	64
<i>% Awdurdod Lleol (e.e. cyngor lleol ac ati)</i>	25.0%	13.0%	18.0%
Elusen pobl hŷn (e.e. Age UK / Age Cymru ac ati)	19	30	48
<i>% Elusen pobl hŷn (e.e. Age UK / Age Cymru ac ati)</i>	13.0%	14.0%	14.0%
Ffrind(iau)	14	28	41
<i>% Ffrind(iau)</i>	9.0%	13.0%	12.0%
Gweithiwr gofal (e.e. gofalwr ac ati)	9	16	25
<i>% Gweithiwr gofal (e.e. gofalwr ac ati)</i>	6.0%	8.0%	7.0%
Darparwr eiriolaeth	3	5	8
<i>% Darparwr eiriolaeth</i>	2.0%	2.0%	2.0%
Cydweithiwr/cydweithwyr neu reolwr	3	1	4
<i>% Cydweithiwr/cydweithwyr neu reolwr</i>	2.0%	1.0%	1.0%
Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru	1	2	3
<i>% Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru</i>	1.0%	1.0%	1.0%
Arall (rhowch fanylion)	48	67	115
<i>% Arall (rhowch fanylion)</i>	32.0%	32.0%	32.0%

Tabl 16: at bwy fyddai dynion a menywod hŷn (60+) yn mynd i gael cymorth pe baent yn cael eu cam-drin neu mewn perygl o hynny

Tablau Data – Arolwg Cenedlaethol Cymru 2017-18

Ôl-nodyn 1

			Cymwysterau gradd uwch / ôl-radd	Gradd gyntaf	Diploma, ac ati	Safon Uwch/UG	Prentisiaethau masnach	Lefel O / TGAU graddau A-C, ac ati	Lefel O / TGAU graddau D-G	Cymwysterau eraill	Dim un o'r rhain / Dim cymwysterau	Cyfanswm
Oedran	60 - 64	Nifer	75	98	103	62	56	143	13	75	209	834
		% o fewn y Grŵp Oedran	9.0%	11.8%	12.4%	7.4%	6.7%	17.1%	1.6%	9.0%	25.1%	100%
	65 - 69	Nifer	64	123	104	39	72	164	19	89	207	881
		% o fewn y Grŵp Oedran	7.3%	14.0%	11.8%	4.4%	8.2%	18.6%	2.2%	10.1%	23.5%	100%
	70 - 74	Nifer	34	103	63	32	65	108	6	65	221	697
		% o fewn y Grŵp Oedran	4.9%	14.8%	9.0%	4.6%	9.3%	15.5%	0.9%	9.3%	31.7%	100%
	75 - 79	Nifer	26	47	51	23	45	70	3	52	249	566
	% o fewn y Grŵp Oedran	4.6%	8.3%	9.0%	4.1%	8.0%	12.4%	0.5%	9.2%	44.0%	100%	
Cyfanswm	80 - 84	Nifer	11	33	23	13	25	41	1	41	182	370
		% o fewn y Grŵp Oedran	3.0%	8.9%	6.2%	3.5%	6.8%	11.1%	0.3%	11.1%	49.2%	100%
	85 +	Nifer	7	17	12	9	25	23	0	26	144	263
	% Grŵp Oedran	2.7%	6.5%	4.6%	3.4%	9.5%	8.7%	0.0%	9.9%	54.8%	100%	
	Nifer	217	421	356	178	288	549	42	348	1212	3611	
	%	6.0%	11.7%	9.9%	4.9%	8.0%	15.2%	1.2%	9.6%	33.6%	100%	

Tabl 17: Cymwysterau addysgol pobl hŷn (60+)

Ôl-nodyn 2

			Cymwysterau gradd uwch / ôl-radd	Gradd gyntaf	Diploma, ac ati	Safon Uwch/UG	Prentisiaethau masnach	Lefel O / TGAU graddau A-C, ac ati	Lefel O / TGAU graddau D-G	Cymwysterau eraill	Dim un o'r rhain / Dim cymwysterau	Cyfanswm
Oedran (pob oedolyn)	16 - 24	Nifer	33	198	175	370	41	510	42	75	80	1524
		% o fewn y Grŵp Oedran	2.2%	13.0%	11.5%	24.3%	2.7%	33.5%	2.8%	4.9%	5.2%	100%
	25 - 39	Nifer	310	535	377	308	79	415	90	137	191	2442

	% o fewn y Grŵp Oedran	12.7%	21.9%	15.4%	12.6%	3.2%	17.0%	3.7%	5.6%	7.8%	100%
40 - 59	Nifer	408	646	573	279	160	740	121	269	454	3650
	% o fewn y Grŵp Oedran	11.2%	17.7%	15.7%	7.6%	4.4%	20.3%	3.3%	7.4%	12.4%	100%
60 - 74	Nifer	172	324	270	132	193	415	37	229	637	2409
	% o fewn y Grŵp Oedran	7.1%	13.4%	11.2%	5.5%	8.0%	17.2%	1.5%	9.5%	26.4%	100%
75 +	Nifer	44	97	86	46	96	134	4	119	575	1201
	% o fewn y Grŵp Oedran	3.7%	8.1%	7.2%	3.8%	8.0%	11.2%	0.3%	9.9%	47.9%	100%
Cyfanswm	Nifer	967	1800	1481	1135	569	2214	294	829	1937	11226
	%	8.6%	16.0%	13.2%	10.1%	5.1%	19.7%	2.6%	7.4%	17.3%	100%

Tabl 18: Cymwysterau addysgol pob oedolyn (16+)

Ôl-nodyn 7

			Gwyn Prydeinig	Gwyn Arall (yn cynnwys Gwyddelig, Sipsi/Teithiwr, Pwyleg a Gwyn Arall)	Cymysg (yn cynnwys Gwyn a Du Affricanaidd, gwyn a Du Caribiaidd, Gwyn ac Asiaidd a Cymysg Arall)	Asiaidd [Isgyfandriol] (yn cynnwys Indiaidd, Pacistanaidd a Bangladeshaidd)	Asiaidd [Tsieineaidd ac Asiaidd Arall]	Du (yn cynnwys Du Affricanaidd, Du Caribiaidd a Du Arall)	Arall (yn cynnwys Arabaidd a Grwpiau Ethnig Eraill)	Cyfanswm
Oedran	60-64	Nifer	1007	11	2	4	1	3	4	1032
		% Grŵp Oedran	97.6%	1.1%	0.2%	0.4%	0.1%	0.3%	0.4%	100%
	65-69	Nifer	1140	15	0	9	2	1	2	1169
		% Grŵp Oedran	97.5%	1.3%	0.0%	0.8%	0.2%	0.1%	0.2%	100%
	70-74	Nifer	1069	18	0	4	2	4	1	1098
		% Grŵp Oedran	97.4%	1.6%	0.0%	0.4%	0.2%	0.4%	0.1%	100%
	75-79	Nifer	766	5	1	2	0	0	0	774
		% Grŵp Oedran	99.0%	0.6%	0.1%	0.3%	0.0%	0.0%	0.0%	100%
	80-84	Nifer	546	5	1	4	0	0	0	556
		% Grŵp Oedran	98.2%	0.9%	0.2%	0.7%	0.0%	0.0%	0.0%	100%
85+	Nifer	431	3	0	0	0	0	0	434	
	% Grŵp Oedran	99.3%	0.7%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	100%	
Cyfanswm	Nifer	4959	57	4	23	5	8	7	5063	

Tabl 19: ethnigrwydd pobl hŷn (60+) yng Nghymru

Ôl-nodyn 8

			Rhugl yn y Gymraeg	Gallu siarad dipyn go lew o Gymraeg	Gallu siarad ychydig o Gymraeg yn unig	Gallu dweud ambell air	Ddim yn gallu siarad Cymraeg	Cyfanswm
Oedran	16-24	Nifer	211	134	230	107	872	1554
		% o fewn y Grŵp Oedran	13.6%	8.6%	14.8%	6.9%	56.1%	100%
	25-39	Nifer	271	143	285	160	1640	2499
		% o fewn y Grŵp Oedran	10.8%	5.7%	11.4%	6.4%	65.6%	100%
	40-59	Nifer	378	153	293	222	2643	3689
		% o fewn y Grŵp Oedran	10.2%	4.1%	7.9%	6.0%	71.6%	100%
	60-74	Nifer	237	100	169	157	1760	2423
		% o fewn y Grŵp Oedran	9.8%	4.1%	7.0%	6.5%	72.6%	100%
	75+	Nifer	151	50	56	49	906	1212
		% o fewn y Grŵp Oedran	12.5%	4.1%	4.6%	4.0%	74.8%	100%
Cyfanswm		Nifer	1248	580	1033	695	7821	11377
		%	11.0%	5.1%	9.1%	6.1%	68.7%	100%

Tabl 20: % yr oedolion (16+) sy'n siarad Cymraeg a pha mor rhugl

Ôl-nodyn 25

			Dinas neu dref > 10K	Tref neu gyrion tref	Pentref	Pentref bach ac anheddau ynysig	Cyfanswm
Oedran	16-24	Nifer	1104	162	199	89	1554
		% o fewn y Grŵp Oedran	71.0%	10.4%	12.8%	5.7%	100%
	25-39	Nifer	1823	178	372	128	2501
		% o fewn y Grŵp Oedran	72.9%	7.1%	14.9%	5.1%	100%
	40-59	Nifer	2430	407	585	269	3691
		% o fewn y Grŵp Oedran	65.8%	11.0%	15.8%	7.3%	100%

60-74	Nifer	1443	322	410	248	2423
	% o fewn y Grŵp Oedran	59.6%	13.3%	16.9%	10.2%	100%
75+	Nifer	759	150	226	78	1213
	% o fewn y Grŵp Oedran	62.6%	12.4%	18.6%	6.4%	100%
Cyfanswm	Nifer	7559	1219	1792	812	11382
	%	66.4%	10.7%	15.7%	7.1%	100%

Tabl 21: Dosbarthiad oedolion o safbwynt gwlad a thref (16+) yng Nghymru

Ôl-nodyn 27

			Perchen-feddiannwr	Awdurdod lleol	Cymdeithas dai	Rhentu'n breifat	Cyfanswm
Oedran	16-24	Nifer	861	112	163	370	1506
		% o fewn y Grŵp Oedran	57.2%	7.4%	10.8%	24.6%	100%
	25-39	Nifer	1357	170	281	645	2453
		% o fewn y Grŵp Oedran	55.3%	6.9%	11.5%	26.3%	100%
	40-59	Nifer	2763	195	312	383	3653
		% o fewn y Grŵp Oedran	75.6%	5.3%	8.5%	10.5%	100%
	60-74	Nifer	1985	113	181	118	2397
		% o fewn y Grŵp Oedran	82.8%	4.7%	7.6%	4.9%	100%
	75+	Nifer	994	68	83	36	1181
		% o fewn y Grŵp Oedran	84.2%	5.8%	7.0%	3.0%	100%
Cyfanswm		Nifer	7960	658	1020	1552	11190
		%	71.1%	5.9%	9.1%	13.9%	100%

Tabl 22: Deiliadaeth Tai – oedolion (16+) yng Nghymru

Ôl-nodyn 32

			Deiliadaeth Un Person	Deiliadaeth Mwy nag Un Person	Cyfanswm
Oedran	16-24	Nifer	52	1502	1554
		% o fewn y Grŵp Oedran	3.3%	96.7%	100%
	25-39	Nifer	225	2275	2500
		% o fewn y Grŵp Oedran	9.0%	91.0%	100%
	40-59	Nifer	513	3178	3691

	% o fewn y Grŵp Oedran	13.9%	86.1%	100%
60-74	Nifer	557	1866	2423
	% o fewn y Grŵp Oedran	23.0%	77.0%	100%
75+	Nifer	531	683	1214
	% o fewn y Grŵp Oedran	43.7%	56.3%	100%
Cyfanswm	Nifer	1878	9504	11382
	%	16.5%	83.5%	100%

Tabl 23: % yr oedolion (16+) yng Nghymru sy'n byw ar eu pen eu hunain neu gydag un person neu ragor

			Deiliadaeth Un Person	Deiliadaeth Mwy nag Un Person	Cyfanswm
Oedran	60-64	Nifer	174	661	835
		% o fewn y Grŵp Oedran	20.8%	79.2%	100%
	65-69	Nifer	200	690	890
		% o fewn y Grŵp Oedran	22.5%	77.5%	100%
	70-74	Nifer	184	516	700
		% o fewn y Grŵp Oedran	26.3%	73.7%	100%
	75-79	Nifer	198	369	567
		% o fewn y Grŵp Oedran	34.9%	65.1%	100%
	80-84	Nifer	171	207	378
		% o fewn y Grŵp Oedran	45.2%	54.8%	100%
	85+	Nifer	162	107	269
		% o fewn y Grŵp Oedran	60.2%	39.8%	100%
Cyfanswm		Nifer	1089	2550	3639
		%	30%	70%	100%

Tabl 24: % y bobl hŷn (60+) sy'n byw ar eu pen eu hunain neu gydag o leiaf un person arall

Ôl-nodiadau 37, 38 a 39

			Llai na £10,400 y flwyddyn	Rhwng £10,400 a £20,799 y flwyddyn	Rhwng £20,800 a £31,099 y flwyddyn	Rhwng £31,100 a £41,499 y flwyddyn	£41,500 neu ragor y flwyddyn	Cyfanswm
Oedran	16-24	Nifer	704	278	94	11	8	1095
		% o fewn y Grŵp Oedran	64.3%	25.4%	8.6%	1.0%	0.7%	100%
	25-39	Nifer	462	613	414	193	127	1809
		% o fewn y Grŵp Oedran	25.5%	33.9%	22.9%	10.7%	7.0%	100%
	40-59	Nifer	653	776	527	320	337	2613
		% o fewn y Grŵp Oedran	25.0%	29.7%	20.2%	12.2%	12.9%	100%
	60-74	Nifer	562	659	261	116	81	1679
		% o fewn y Grŵp Oedran	33.5%	39.2%	15.5%	6.9%	4.8%	100%
	75+	Nifer	310	330	103	26	20	789
		% o fewn y Grŵp Oedran	39.3%	41.8%	13.1%	3.3%	2.5%	100%
Cyfanswm		Nifer	2691	2656	1399	666	573	7985
		% o fewn y Grŵp Oedran	33.7%	33.3%	17.5%	8.3%	7.2%	100%

Tabl 25: Incwm Personol Gros Blynnyddol oedolion (16+) yng Nghymru

			Llai na £10,400 y flwyddyn	Rhwng £10,400 a £20,799 y flwyddyn	Rhwng £20,800 a £31,099 y flwyddyn	Rhwng £31,100 a £41,499 y flwyddyn	£41,500 neu ragor y flwyddyn	Cyfanswm
Rhyw	Dyn	Nifer	264	476	239	100	84	1163
		% o fewn Rhyw	22.7%	40.9%	20.6%	8.6%	7.2%	100%
	Menyw	Nifer	609	513	125	42	17	1306
		% o fewn Rhyw	46.6%	39.3%	9.6%	3.2%	1.3%	100%
Cyfanswm		Nifer	873	989	364	142	101	2469
		%	35.4%	40.1%	14.7%	5.8%	4.1%	100%

Tabl 26: Incwm Personol Gros Blynnyddol dynion a menywod hŷn (60+) yng Nghymru

Ôl-nodyn 48

	Ddim yn unig	Yn unig weithiau	Unig	Cyfanswm
--	-----------------	---------------------	------	----------

Oedran	16-24	Nifer	288	835	307	1430
		% o fewn y Grŵp Oedran	20.1%	58.4%	21.5%	100%
	25-39	Nifer	672	1204	444	2320
		% o fewn y Grŵp Oedran	29.0%	51.9%	19.1%	100%
	40-59	Nifer	1011	1824	587	3422
		% o fewn y Grŵp Oedran	29.5%	53.3%	17.2%	100%
	60-74	Nifer	782	1191	247	2220
		% o fewn y Grŵp Oedran	35.2%	53.6%	11.1%	100%
	75+	Nifer	429	515	113	1057
		% o fewn y Grŵp Oedran	40.6%	48.7%	10.7%	100%
Cyfanswm		Nifer	3182	5569	1698	10449
		%	30.5%	53.3%	16.3%	100%

Tabl 27: % yr oedolion (16+) yng Nghymru sy'n teimlo'n unig

Ôl-nodyn 78

			Mae'r ymatebydd mewn gwaith â thâl ar hyn o bryd (llawn amser neu ran amser)	Nid yw'r ymatebydd mewn gwaith â thâl ar hyn o bryd (llawn amser neu ran amser)	Cyfanswm
Oedran	16-24	Nifer	638	916	1554
		% o fewn y Grŵp Oedran	41.1%	58.9%	100%
	25-39	Nifer	1913	587	2500
		% o fewn y Grŵp Oedran	76.5%	23.5%	100%
	40-59	Nifer	2813	875	3688
		% o fewn y Grŵp Oedran	76.3%	23.7%	100%
	60-74	Nifer	566	1857	2423
		% o fewn y Grŵp Oedran	23.4%	76.6%	100%
	75+	Nifer	30	1183	1213
		% o fewn y Grŵp Oedran	2.5%	97.5%	100%
Cyfanswm		Nifer	5960	5418	11378
		%	52.4%	47.6%	100%

Tabl 28: % yr oedolion (16+) yng Nghymru sydd mewn gwaith â thâl llawn amser neu ran amser ar hyn o bryd

	Mae'r ymatebydd mewn gwaith â thâl ar hyn o bryd	Nid yw'r ymatebydd mewn gwaith â thâl ar hyn o bryd	Cyfanswm
--	---	--	-----------------

Oedran	16-24	Nifer % mewn gwaith â thâl	638 10.7%	916 16.9%	1554 13.7%
	25-39	Nifer % mewn gwaith â thâl	1913 32.1%	587 10.8%	2500 22.0%
	40-59	Nifer % mewn gwaith â thâl	2813 47.2%	875 16.1%	3688 32.4%
	60-74	Nifer % mewn gwaith â thâl	566 9.5%	1857 34.3%	2423 21.3%
	75+	Nifer % mewn gwaith â thâl	30 0.5%	1183 21.8%	1213 10.7%
Cyfanswm	Nifer %	5960 100%	5418 100%	11378 100%	

Tabl 29: % y gweithlu llawn amser a rhan amser yn ôl gwahanol grwpiau oedran

Mae'r ffigurau hyn yn cael eu ffafrio yn hytrach na'r rheini a welir o dan bennawd Ôl-nodyn 82 oherwydd bod maint y sampl yn fwy. Maent yn dangos bod pobl 60+ yn ffurfio 10% o'r gweithlu i gyd yng Nghymru.

Ôl-nodyn 103

Gwasanaeth/ Cyfleuster	16-59			60-74			75+			Pob Oed			
	Ar gael yn yr Ardal	Ddi m ar gael	Cyfanswm	Ar gael yn yr Ardal	Ddi m ar gael	Cyfanswm	Ar gael yn yr Ardal	Ddi m ar gael	Cyfanswm	Ar gael yn yr Ardal	Ddi m ar gael	Cyfanswm	
Siopau	Nifer	157	159	1734	458	84	542	224	47	271	2257	290	2547
	% yn yr Oedran	91%	9%	100%	85%	16%	100%	83%	17%	100%	88.6%	11.4%	100%
Tafarn/Tŷ Bwyta	Nifer	148	250	1733	426	116	542	207	64	271	2116	430	2546
	% yn yr Oedran	86%	14%	100%	79%	21%	100%	76%	24%	100%	83.1%	16.9%	100%
Sinema	Nifer	395	133	1734	103	439	542	36	235	271	534	2013	2547
	% yn yr Oedran	23%	77%	100%	19%	81%	100%	13%	87%	100%	21.0%	79.0%	100%
Parc	Nifer	141	324	1734	381	161	542	171	100	271	1962	585	2547
	% yn yr Oedran	81%	19%	100%	70%	30%	100%	63%	37%	100%	77.0%	23.0%	100%
Llyfrgell	Nifer	104	691	1733	290	252	542	139	133	272	1471	1076	2547
	% yn yr Oedran	60%	40%	100%	54%	47%	100%	51%	49%	100%	57.8%	42.2%	100%
Canolfan Gymunedol	Nifer	103	696	1733	308	234	542	139	133	272	1484	1063	2547
	% yn yr Oedran	60%	40%	100%	57%	43%	100%	51%	49%	100%	58.3%	41.7%	100%
Clwb/Canolfan Chwaraeon	Nifer	876	858	1734	214	328	542	97	175	272	1187	1361	2548
	% yn yr Oedran	51%	49%	100%	40%	61%	100%	36%	64%	100%	46.6%	53.4%	100%
Clwb Ieuenctid	Nifer	540	119	1734	112	430	542	62	210	272	714	1834	2548
	% yn yr Oedran	31%	69%	100%	21%	79%	100%	23%	77%	100%	28.0%	72.0%	100%
Canolfan Iechyd/Meddygfa	Nifer	129	434	1733	358	184	542	170	101	271	1827	719	2546
	% yn yr Oedran	75%	25%	100%	66%	34%	100%	63%	37%	100%	71.8%	28.2%	100%
Fferyllydd	Nifer	131	421	1733	379	163	542	177	94	271	1868	678	2546
	% yn yr Oedran	76%	24%	100%	70%	30%	100%	65%	35%	100%	73.4%	26.6%	100%
Swyddfa'r Post	Nifer	134	388	1734	386	156	542	189	82	271	1921	626	2547
	% yn yr Oedran	78%	22%	100%	71%	29%	100%	70%	30%	100%	75.4%	24.6%	100%

Ysgol Gynradd	<i>Oedran</i>												
	Nifer	143 1	304	1735	414	128	542	201	70	271	2046	502	2548
	% yn yr Oedran	82 %	18 %	100%	76 %	24 %	100%	74 %	26 %	100%	80.3 %	19.7 %	100%
Ysgol Uwchradd	<i>Oedran</i>												
	Nifer	905	828	1733	248	294	542	99	172	271	1252	1294	2546
	% yn yr Oedran	52 %	48 %	100%	46 %	54 %	100%	37 %	64 %	100%	49.2 %	50.8 %	100%
Man Addoli (e.e. Eglwys)	<i>Oedran</i>												
	Nifer	135 1	382	1733	411	131	542	198	73	271	1960	586	2546
	% yn yr Oedran	78 %	22 %	100%	76 %	24 %	100%	73 %	27 %	100%	77.0 %	23.0 %	100%
Peiriant Codi Arian	<i>Oedran</i>												
	Nifer	136 0	374	1734	383	158	541	179	92	271	1922	624	2546
	% yn yr Oedran	78 %	22 %	100%	71 %	29 %	100%	66 %	34 %	100%	75.5 %	24.5 %	100%
Cyswllt Trafnidiaeth Gyhoeddus (e.e. gorsaf drenau neu lwybr bysiau)	<i>Oedran</i>												
	Nifer	150 9	223	1732	450	92	542	225	46	271	2184	361	2545
	% yn yr Oedran	87 %	13 %	100%	83 %	17 %	100%	83 %	17 %	100%	85.8 %	14.2 %	100%
Dim un o'r uchod	<i>Oedran</i>												
	Nifer	39	169 4	1733	18	524	542	9	262	271	66	2480	2546
	% yn yr Oedran	2% %	98 %	100%	3% %	97 %	100%	3% %	97 %	100%	2.6% %	97.4 %	100%

Tabl 30: % yr oedolion (16+) yng Nghymru sydd â mynediad at wasanaethau yn eu hardal leol

Ôl-nodyn 109

Oedran	16-24	Nifer	Wedi cymryd rhan/bod mewn digwyddiadau'n ymwneud â'r celfyddydau, diwylliant neu dreftadaeth yn y 12 mis diwethaf	Ddim wedi cymryd rhan/bod mewn digwyddiadau'n ymwneud â'r celfyddydau, diwylliant neu dreftadaeth yn y 12 mis diwethaf	Cyfanswm
			1445	102	1547
		% o fewn y Grŵp Oedran	93.4%	6.6%	100%
	25-39	Nifer	2295	187	2482
		% o fewn y Grŵp Oedran	92.5%	7.5%	100%
	40-59	Nifer	3194	456	3650
		% o fewn y Grŵp Oedran	87.5%	12.5%	100%
	60-74	Nifer	1951	452	2403

	% o fewn y Grŵp Oedran	81.2%	18.8%	100%
75+	Nifer	817	364	1181
	% o fewn y Grŵp Oedran	69.2%	30.8%	100%
Cyfanswm	Nifer	9702	1561	11263
	%	86.1%	13.9%	100%

Tabl 31: % yr oedolion (16+) yng Nghymru sydd wedi cymryd rhan mewn digwyddiadau'n ymwneud â'r celfyddydau, diwylliant neu dreftadaeth yn y 12 mis diwethaf

Ôl-nodyn 110

			Hawdd iawn	Eithaf hawdd	Eithaf anodd	Anodd iawn	Cyfanswm
Oedran	16-24	Nifer	91	115	85	73	364
		% o fewn y Grŵp Oedran	25.0%	31.6%	23.4%	20.1%	100%
	25-39	Nifer	196	231	134	186	747
		% o fewn y Grŵp Oedran	26.2%	30.9%	17.9%	24.9%	100%
	40-59	Nifer	343	317	201	285	1146
		% o fewn y Grŵp Oedran	29.9%	27.7%	17.5%	24.9%	100%
	60-74	Nifer	273	214	138	195	820
		% o fewn y Grŵp Oedran	33.3%	26.1%	16.8%	23.8%	100%
	75+	Nifer	134	105	85	95	419
		% o fewn y Grŵp Oedran	32.0%	25.1%	20.3%	22.7%	100%
Cyfanswm		Nifer	1037	982	643	834	3496
		%	29.7%	28.1%	18.4%	23.9%	100%

Tabl 32: Pa mor hwylus yw cael apwyntiad gyda'r Meddyg Teulu ar adeg gyfleus i oedolion (16+) yng Nghymru

Ôl-nodyn 112

			Bodlon iawn	Eithaf bodlon	Ddim yn fodlon nac yn anfodlon	Eithaf anfodlon	Anfodlon iawn	Cyfanswm
Oedran	16-24	Nifer	242	164	34	38	14	492
		% o fewn y Grŵp Oedran	49.2%	33.3%	6.9%	7.7%	2.8%	100%
	25-39	Nifer	398	232	65	72	34	801

	% o fewn y Grŵp Oedran	49.7%	29.0%	8.1%	9.0%	4.2%	100%
40-59	Nifer	727	355	43	50	61	1236
	% o fewn y Grŵp Oedran	58.8%	28.7%	3.5%	4.0%	4.9%	100%
60-74	Nifer	568	217	39	41	26	891
	% o fewn y Grŵp Oedran	63.7%	24.4%	4.4%	4.6%	2.9%	100%
75+	Nifer	324	114	18	21	7	484
	% o fewn y Grŵp Oedran	66.9%	23.6%	3.7%	4.3%	1.4%	100%
Cyfanswm	Nifer	2259	1082	199	222	142	3904
	%	57.9%	27.7%	5.1%	5.7%	3.6%	100%

Tabl 33: Boddhad cyffredinol oedolion (16+) yng Nghymru â gofal eu Meddyg Teulu

Ôl-nodyn 113

			Heb ddefnyddio gwasanaeth deintydd y GIG na gwasanaeth deintydd preifat yn y 12 mis diwethaf	Wedi defnyddio gwasanaeth deintydd y GIG neu wasanaeth deintydd preifat yn y 12 mis diwethaf	Cyfanswm
Oedran	16-24	Nifer	234	323	557
		% o fewn y Grŵp Oedran	42.0%	58.0%	100%
	25-39	Nifer	321	574	895
		% o fewn y Grŵp Oedran	35.9%	64.1%	100%
	40-59	Nifer	360	958	1318
		% o fewn y Grŵp Oedran	27.3%	72.7%	100%
	60-74	Nifer	232	636	868
		% o fewn y Grŵp Oedran	26.7%	73.3%	100%
	75+	Nifer	172	262	434
		% o fewn y	39.6%	60.4%	100%

Cyfanswm	Grŵp Oedran			
	Nifer		1319	2753
	%	32.4%	67.6%	100%

Tabl 34: % yr oedolion (16+) sydd wedi gweld y Deintydd yn y 12 mis diwethaf

Ôl-nodyn 114

			Heb ddefnyddio optegydd y GIG nac optegydd preifat i gael prawf llygaid yn y 12 mis diwethaf	Wedi defnyddio optegydd y GIG nac optegydd preifat i gael prawf llygaid yn y 12 mis diwethaf	Cyfanswm
Oedran	16-24	Nifer	364	194	558
		% o fewn y Grŵp Oedran	65.2%	34.8%	100%
	25-39	Nifer	587	308	895
		% o fewn y Grŵp Oedran	65.6%	34.4%	100%
	40-59	Nifer	635	684	1319
		% o fewn y Grŵp Oedran	48.1%	51.9%	100%
	60-74	Nifer	327	541	868
		% o fewn y Grŵp Oedran	37.7%	62.3%	100%
	75+	Nifer	137	296	433
		% o fewn y Grŵp Oedran	31.6%	68.4%	100%
Cyfanswm		Nifer	2050	2023	4073
		%	50.3%	49.7%	100%

Tabl 35: % yr oedolion (16+) yng Nghymru sydd wedi gweld Optegydd i gael prawf llygaid yn y 12 mis diwethaf

Ôl-nodyn 117

			Yn gwneud defnydd personol o'r rhyngwrwyd gartref, yn y gwaith neu yn rhywle arall	Ddim yn gwneud defnydd personol o'r rhyngwrwyd gartref, yn y gwaith neu yn rhywle arall	Cyfanswm
Oedran	60-64	Nifer % o fewn y Grŵp Oedran	684 81.9%	151 18.1%	835 100%
	65-69	Nifer % o fewn y Grŵp Oedran	680 76.6%	208 23.4%	888 100%
	70-74	Nifer % o fewn y Grŵp Oedran	455 65.0%	245 35.0%	700 100%
	75-79	Nifer % o fewn y Grŵp Oedran	285 50.3%	282 49.7%	567 100%
	80-84	Nifer % o fewn y Grŵp Oedran	142 37.7%	235 62.3%	377 100%
	85+	Nifer % o fewn y Grŵp Oedran	56 20.9%	212 79.1%	268 100%
	Cyfanswm	Nifer %	2302 63.3%	1333 36.7%	3635 100%

Tabl 36: % y bobl hŷn (60+) sy'n gwneud defnydd personol o'r rhyngwrwyd gartref, yn y gwaith neu yn rhywle arall

Ôl-nodyn 120

			Cytuno'n gryf	Tueddu i gytuno	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	Tueddu i anghytuno	Anghytuno'n gryf	Cyfanswm
Oedran	16-24	Nifer % o fewn y Grŵp Oedran	62 4.6%	272 20.3%	312 23.2%	316 23.5%	381 28.4%	1343 100%
	25-39	Nifer % o fewn y Grŵp Oedran	91 4.0%	298 13.0%	558 24.3%	628 27.3%	722 31.4%	2297 100%
	40-59	Nifer % o fewn y Grŵp Oedran	131 3.7%	423 12.0%	595 16.9%	914 25.9%	1465 41.5%	3528 100%
	60-74	Nifer	90	283	337	590	1006	2306

	% o fewn y Grŵp Oedran	3.9%	12.3%	14.6%	25.6%	43.6%	100%
75+	Nifer	27	158	150	332	465	1132
	% o fewn y Grŵp Oedran	2.4%	14.0%	13.3%	29.3%	41.1%	100%
Cyfanswm	Nifer	401	1434	1952	2780	4039	10606
	%	3.8%	13.5%	18.4%	26.2%	38.1%	100%

Tabl 37: % yr oedolion (16+) yng Nghymru sy'n cytuno â'r datganiad "Byddaf yn cael cyfle i gymryd rhan yn y broses o wneud penderfyniadau am y ffordd mae gwasanaethau fy awdurdod lleol yn cael eu rhedeg"

Ôl-nodiadau 121 a 122

			Gallu delio ag ymrwymadau a thalu'r biliau i gyd heb unrhyw drafferthion	Gallu delio ag ymrwymadau a thalu'r biliau i gyd ond mae'n gallu bod yn anodd weithiau	Gallu delio ag ymrwymadau a thalu'r biliau i gyd ond yn cael trafferth i wneud hynny o hyd	Mynd ar ei hôl hi gyda rhai biliau neu ymrwymadau credyd	Cael problemau ariannol go iawn ac ar ei hôl hi gyda llawer o filiau neu ymrwymadau credyd	Dim biliau	Cyfanswm
Oedran	16-24	Nifer	870	403	91	31	13	25	1433
		% o fewn y Grŵp Oedran	60.7%	28.1%	6.4%	2.2%	0.9%	1.7%	100%
	25-39	Nifer	1464	723	179	67	41	7	2481
		% o fewn y Grŵp Oedran	59.0%	29.1%	7.2%	2.7%	1.7%	0.3%	100%
	40-59	Nifer	2385	851	276	84	45	15	3656
		% o fewn y Grŵp Oedran	65.2%	23.3%	7.5%	2.3%	1.2%	0.4%	100%
	60-74	Nifer	1926	350	91	7	4	31	2409
		% o fewn y Grŵp Oedran	80.0%	14.5%	3.8%	0.3%	0.2%	1.3%	100%
	75+	Nifer	993	146	18	5	0	32	1194
		% o fewn y Grŵp Oedran	83.2%	12.2%	1.5%	0.4%	0.0%	2.7%	100%
Cyfanswm		Nifer	7638	2473	655	194	103	110	11173
		%	68.4%	22.1%	5.9%	1.7%	0.9%	1.0%	100%

Tabl 38: Gallu oedolion (16+) yng Nghymru i fodloni ymrwymadau ariannol

Esbonio Rhai o'r Ôl-nodiadau

Ôl-nodyn 115: Codymau

Yn seiliedig ar ddata Cronfa Ddata Cyfnodau Gofal Cleifion Cymru GIG Cymru, ym mhrif adroddiad Cyflwr y Genedl rydym yn nodi bod 12,336 achos o godymau a oedd yn ymwneud â phobl 60+ yn 2017/18.

Rhaid dweud, fodd bynnag, mai ffigur wedi'i amcangyfrif yw hwn ar ôl gwneud gwaith dehongli wrth ddethol y data y mae'r ffigur yn seiliedig arnynt ac wrth ddadansoddi'r data hyn. Ar ôl cael cyngor gan arbenigwyr ym maes lechyd y Cyhoedd, yn ein dadansoddiad ni, ni wnaethom gynnwys codymau a oedd wedi'u codio yn y Gronfa Ddata fel codymau a oedd yn deillio o ddamweiniau neu achosion allanol (gweler Tabl 37 i gael manylion am y mathau o godymau sydd wedi'u cynnwys a ddim wedi'u cynnwys yn ein gwaith dadansoddi).

Gyda'r codymau nad ydym wedi'u cynnwys, daw cyfanswm y codymau ymhlith pobl hŷn 60+ a gofnodwyd yn y Gronfa Ddata yn 2017/18 i 13,016. Roedd hyn yn golygu bod y codymau a ddiffiniwyd gennym ni fel rhai 'perthnasol' i'r dadansoddiad yn cyfrif am 95% o'r codymau ymhlith pobl hŷn 60+.

Yn yr un modd (ac fel y dywedodd arbenigwyr ym maes lechyd y Cyhoedd gyda phrofiad o weithio gyda'r Gronfa Ddata wrthym) amcangyfrifir nad yw 10% o bobl hŷn sy'n cael eu derbyn i'r ysbyty gydag anafiadau sy'n cyd-fynd â chodymau – ac y gellir tybio'n rhesymol eu bod wedi cael eu hachosi gan godymau oherwydd hynny – yn cael eu cofnodi fel achosion o godymau yn y Gronfa Ddata, neu nid oes rheswm yn cael eu priodoli iddynt. Mae hyn yn golygu bod oddeutu 1302 o godymau eraill yn ymwneud â phobl hŷn wedi digwydd yn 2017-18, gan ddod â'r amcangyfrif ar gyfer cyfanswm y codymau i 14,318. Os tybiwn fod yr un gyfran o'r codymau hyn (95%) yn 'berthnasol' i'n dadansoddiad ni, rydym yn amcangyfrif bod cyfanswm o 13,602 achos o godymau ymhlith pobl hŷn yn 2017-18.

Mae'n werth nodi hefyd mai 'codymau amhenodol' a gofnodir amlaf, gyda 7045 o godymau fel y rhain wedi'u nodi yn y Gronfa Ddata – 57% o'r codymau a gynhwyswyd yn y dadansoddiad hwn, a 54% o'r codymau a gofnodwyd i gyd gyda'i gilydd. Mae hyn yn awgrymu y byddai modd cofnodi'n fanylach yn y Gronfa Ddata er mwyn gwneud yn siŵr bod y rhesymau sydd wrth wraidd codymau pobl hŷn yn cael eu deall yn briodol, a'n bod ninnau'n gallu mynd ati'n well i leihau'r pethau sy'n achosi'r anafiadau hyn, gwneud bywyd yn fwy esmwyth i'r bobl hŷn sydd wedi cael codwm, a lleihau'r pwysau ar y gwasanaethau iechyd sy'n delio â'r canlyniadau pan fydd pobl hŷn yn cael codwm.

Codymau perthnasol sydd wedi'u cynnwys yn y gwaith dadansoddi	Codymau sy'n deillio o achosion 'eraill' nad ydynt wedi'u cynnwys yn y gwaith dadansoddi
<ul style="list-style-type: none"> Codwm yn ymwneud â gwely Codwm yn ymwneud â chadair Codwm ar risiau/stepiau neu oddi arnynt Codwm arall o'r un lefel Codwm amhenodol	<ul style="list-style-type: none"> Codwm arall ar yr un lefel ar ôl achos o wrthdrawiad neu wthio gan berson arall Codwm wrth i'r person hŷn gael ei gario neu ei gynnal gan bobl eraill Codwm yn ymwneud â chadair olwyn Codwm yn ymwneud â dodrefnyn arall Codwm yn ymwneud ag offer cae chwarae Codwm ar/oddi ar ysgol Codwm ar/oddi ar sgaffaldiau Codwm oddi ar/drwy/allan o adeilad neu strwythur Codwm o goeden Codwm oddi ar glogwyn Plymio neu neidio i ddŵr gan achosi anaf heblaw mynd o dan y dŵr neu foddi Codwm arall o un lefel i lefel arall

Tabl 39: Codymau sydd wedi'u cynnwys a heb eu cynnwys yn y gwaith dadansoddi

Ôl-nodyn 125: Tlodi Tanwydd

Wrth i'r adroddiad hwn gael ei ysgrifennu, daw'r ffigurau diweddaraf sy'n rhoi manylion penodol i'r Comisiynydd am brofiad pobl hŷn yng Nghymru o tlodi tanwydd o'r flwyddyn 2012. Maent yn dangos bod tua 140,000 o aelwydydd hŷn yn byw mewn tlodi tanwydd². Daw'r ffigur hwn o'r cyfanswm o 386,000 o aelwydydd sy'n byw mewn tlodi tanwydd. Mae hyn yn golygu bod 36% o'r aelwydydd a oedd yn byw mewn tanwydd yn 2012 yn aelwydydd hŷn.

Mae adroddiadau mwy diweddar yn rhoi amcangyfrifon ar gyfer lefelau tlodi tanwydd ymhlith 'aelwydydd sy'n agored i niwed'. Mae Llywodraeth Cymru yn diffinio'r aelwydydd hyn fel rhai sy'n cynnwys unrhyw un 60 oed neu hŷn, plentyn/person ifanc o dan 25 oed, neu unrhyw un sy'n anabl neu gyda chyflwr cyfyngus hirdymor (t. 7)³.

Mae'r ystadegau diweddaraf ar gyfer tlodi tanwydd ymhlith aelwydydd agored i niwed yn dod o 2018. Mae'r ffigurau hyn yn dangos bod 155,000 o aelwydydd yn byw mewn tlodi tanwydd. Mae hynny'n 12% o gyfanswm yr aelwydydd yng Nghymru (1.29 miliwn o aelwydydd). Mae 84% (neu 130,000) o'r aelwydydd hyn yn aelwydydd agored i niwed.

Fodd bynnag, fel mae'r diffiniad o aelwydd agored i niwed yn ei awgrymu, nid yw'r data hyn wedi'u rhannu i wahanu aelwydydd hŷn â'r rheini sy'n cynnwys plant neu berson gydag anabled neu gyflwr cyfyngus hirdymor.

Yn seiliedig ar ddata aelwydydd agored i niwed mewn tlodi tanwydd 2018, rydym yn rhoi amcangyfrif ar gyfer nifer yr aelwydydd hŷn ac aelwydydd sy'n dioddef yn sgil tlodi tanwydd. Fe wnaethom gyfrifo cyfran yr aelwydydd agored i niwed sy'n cynnwys pobl hŷn drwy ddefnyddio ffigurau Arolwg Cenedlaethol Cymru 17-18. Yn ôl yr Arolwg hwnnw, mae 39% o aelwydydd Cymru yn cynnwys o leiaf un person 60+. Mae hyn yn golygu y gellir amcangyfrif bod gan 503,000 o aelwydydd Cymru rywun 60+ yn byw ynddynt. Mae yna 1.18m o aelwydydd agored i niwed yng Nghymru. Mae hyn yn golygu, fel canran, fod yr aelwydydd sydd â rhywun 60+ yn byw ynddynt yn ffurfio o leiaf 43% o'r aelwydydd agored i niwed yng Nghymru⁴. Dyma'r ganran leiaf bosibl oherwydd fe allai aelwydydd gyda rhywun 60+ ynddynt hefyd gynnwys person ifanc dan 16 oed (amcangyfrif bod hyn yn wir ar gyfer 3% o aelwydydd Cymru) a/neu rywun gyda chyflwr cyfyngus neu anabled hirdymor.

Ar sail y cyfrifiadau hyn, rydym wedi amcangyfrif bod 55,900 o aelwydydd sydd â rhywun 60+ yn byw ynddynt yn dioddef tlodi tanwydd yng Nghymru, ac mae'r ffigur hwn wedi'i nodi ym mhrif adroddiad Cyflwr y Genedl. Fodd bynnag, mae ambell gafeat ynghlwm wrth y ffigur hwn. Ochr yn ochr â'r sylw blaenorol bod y ffigur hwn yn seiliedig ar amcangyfrif ceidwadol o aelwydydd hŷn fel cyfran o aelwydydd agored i niwed, mae'r ffigur hwn yn cymryd bod tlodi tanwydd wedi'i ddisbarthu'n gydradd ar draws aelwydydd agored i niwed yn ôl oedran – ond wrth gwrs, efallai nad yw hynny'n wir. Mae Llywodraeth Cymru yn diffinio aelwydd sy'n wynebu Tlodi Tanwydd fel aelwydd: sydd angen gwario mwy na 10% o'i hincwm ar danwydd er mwyn cael trefn wresogi foddhaol. Ystyrir bod aelwydydd sy'n gwario dros 20% o'u hincwm ar danwydd yn dioddef tlodi tanwydd difrifol.⁵ Ar gyfer aelwydydd agored i niwed, mae trefn wresogi foddhaol yn golygu gwresogi'r prif le byw i dymheredd o 23°C, a lleoedd eraill i 18°C am 16 awr ym mhob 24 awr.

Gan ystyried bod tlodi tanwydd yn cael ei gyfrifo fel canran o'r incwm sydd ei angen i dalu costau gwresogi, mae'n rhaid i incwm y cartref gael ei ystyried wrth amcangyfrif lefelau tlodi tanwydd gwahanol fathau o aelwydydd agored i niwed. Fel rydym wedi'i ddangos mewn rhannau eraill o adroddiad Cyflwr y Genedl, mae pobl hŷn yn fwy tebygol o gael incwm is na phobl iau, a gallai hynny olygu, ar gyfartaledd, fod cyfran uwch o incwm pobl hŷn yn cael ei wario ar gostau tanwydd. Mae

² Clyblaid Tlodi Tanwydd, (DIM DYDDIAD), *Key Fuel Poverty Statistics for Wales*. Ar gael yn: <http://www.nea.org.uk/wp-content/uploads/2016/04/Manifesto-Fuel-Poverty-Statistics.pdf>

³ Llywodraeth Cymru, (2016), *The Production of Estimated Levels of Fuel Poverty in Wales: 2012-2016*, 11 Gorffennaf 2016. Ar gael yn: <https://gov.wales/sites/default/files/statistics-and-research/2018-12/160711-production-estimated-levels-fuel-poverty-wales-2012-2016-en.pdf>

⁴ Llywodraeth Cymru, y Swyddfa Ystadegau Gwladol. (2019). *Arolwg Cenedlaethol Cymru, 2017-2018* [casglu data]. UK Data Service. SN: 8390, <http://doi.org/10.5255/UKDA-SN-8390-1>

⁵ Llywodraeth Cymru, (2016), *The Production of Estimated Levels of Fuel Poverty in Wales: 2012-2016*, 11 Gorffennaf 2016. Ar gael yn: <https://gov.wales/sites/default/files/statistics-and-research/2018-12/160711-production-estimated-levels-fuel-poverty-wales-2012-2016-en.pdf>

hynny'n golygu bod aelwydydd hŷn yn fwy tebygol o fod mewn tlodi tanwydd nag aelwydydd eraill sy'n agored i niwed. Wedi dweud hynny, mae'n fwy tebygol hefyd nad oes gan bobl hŷn filiau i'w talu, a byddai hynny'n ei gwneud yn llai tebygol i aelwydydd hŷn fod mewn tlodi tanwydd.

Yn amlwg, mae angen rhagor o ddata i gadarnhau i ba raddau mae pobl hŷn yn wynebu tlodi tanwydd yng Nghymru. Bydd ffigurau manylach, wedi'u rhannu yn ôl oedran, yn cael eu rhyddhau yn ystod haf 2019, a bydd y rhain yn rhoi darlun cliriach o brofiad pobl hŷn o dlodi tanwydd.